

יו נסבו "אדום החזה"

הוצאת בבל, תירגמה מנורווגית דנה כספי, 2010, 575 עמ'.

אדום החזה הוא בעיקרו ספר מתח, אך הוא הרבה יותר מזה. הגיבור הוא קצין משטרה מרוחק המציית לכללים הבסיסיים של החוקר הבודד והמופרע 'עושה הצרות המקצועי'. נא להכיר את המפקח הארי הולה. הוא חי לבדו, מוטרד מאימי עברו, ומלא בבעיות אישיות שיכלו לפרנס בקלות כמה פסיכיאטרים במשרה מלאה. אין לשכוח גם כי כסקנדינבי ראוי לשמו יש לו בעיית שתייה שהוא מנסה להתמודד איתה (פחות או יותר). כמו כל שוטר קלאסי, הוא איננו פועל בדיוק בהתאם לכללים (בלשון המעטה), אבל בבסיסו הוא כמובן בחור הגון שמנסה להילחם ברעים, ובהכרח גם בממסד שחלקו רחוק מלהיות טהור.

העלילה מתחילה במספר רב של אירועים נקודתיים באוסלו הקרה שלכאורה אינם קשורים זה לזה. ביקור נשיא אמריקאי מסתיים במחדל בטחוני; בריון ניאו-נאצי מכה מהגר ויטנאמי אך איננו בא על עונשו בגלל טעות טכנית של השופט הדן בתיק (נשמע מוכר?); קליעים הנמצאים באקראי מלמדים על רובה צלפים מסוג מיוחד שהגיע לעיר והסברה היא כי מאן דהוא מתכנן להתנקש באישיות חשובה; חסר בית שיכור נמצא מת לאחר שנדקר במיומנות וביעילות (ליתר דיוק נשחט); ועוד רצף של אירועים אחרים המעידים כי משהו עתיד לקרות, ומוקדם מהצפוי.

הספר עובר הנה והנה בין גיבורים שונים ותקופות אחרות. המבט העיקרי מהעבר קשור לחזית המזרחית במלחמת העולם השנייה. גיבוריו הם דווקא הנורווגים שהתנדבו לוורמאכט וישנם בו תיאורים מפורטים על מלחמת החפירות הקשה והמטורפת עם הצבא האדום. תיאורים פלסטיים וריאליים הנותנים לקורא את ההרגשה כאילו הוא נמצא שם בעצמו.

חלק מקסמו של הספר נובע מעיסוקו בנורווגיה של מלחמת העולם השנייה. מבחינה זו הוא מרתק גם כרומן היסטורי וחושף שלדים בהיסטוריה הנורווגית הרשמית. כמדומני שמעטים יודעים על היקף שיתוף הפעולה של הנורווגים עם השלטון הנאצי במלחמת העולם השנייה. על פי הספר, קרוב לעשרים אלף נורווגים התנדבו לצבא הגרמני כדי להילחם בחזית הרוסית, ורבים הרבה יותר תמכו בשלטון הנאצי. הספר מהווה התמודדות של נורווגיה עם עצמה ועם מעשיה בתקופתה הקשה. לגרסתו (שאיננו מכירים ולכן לא נוכל להעיר לגביה) הרי קוויזלינג שהיה משתף הפעולה האולטימטיבי היה הרבה יותר פופולארי ממה שנהוג לחשוב. רובם הגדול של הנורווגים חיו בשלום עם הגרמנים, ואהדו אותם הרבה יותר מאשר את הרוסים ('הבולשביקים'). המחתרת כמעט לא הייתה קיימת ורבים 'קפצו על העגלה' כשהתברר להם סופית איזה צד ינחל תבוסה במלחמה. הלוחמים הנורווגים בצד הגרמני ראו עצמם לכן כנותנים בבגידה כפולה. לא רק שהם ביצעו את מה שרוב בני עמם תמכו בו, אלא שכשחזרו פצועים ומובסים, אף שפטו אותם כפושעים ודנו אותם לעונשי מאסר.

אבל ללא קשר לחלק ההיסטורי המתואר בספר (אותו לא נוכל לשפוט), הרי הוא מציית לכל חוקי הז'נר. הספר מסקרן, כתוב היטב, ומשאיר כל הזמן שאלות בלתי פתורות המעוררות את הרצון להמשיך ולקרוא. ומעבר לספרות המתח, הוא עוסק בנושאים שכל ספר טוב צריך לעסוק בהם, במצבו של האדם; באהבה שנאה וקנאה; בייאוש והשלמה; בעלייה לגבהים ובירידה למעמקים, ויותר מזה.

אין לנו כל מושג על המקור בנורווגית, אך התרגום כתוב היטב ובעברית מצויינת, מה שמוסיף לקסמו של הספר.

המחבר יו נסבו הוא אקזוטי לא פחות מספרו. במקצועו הוא כלכלן שלמד במוסדות מכובדים בנורווגיה אך עסק בעיתונאות לפי שעבר לכתיבה. הוא איננו רק סופר ספרי מתח כי אם גם סופר ספרי ילדים ומשמש כסולן וכותב השירים של להקת הרוק הנורווגית Di Derre. אולם עיקר פירסומו מגיע מסדרת ספרי הבלש הולה. הספר שלפנינו הוא השלישי מתוך הסדרה שנכון ל- 2010 כוללת כבר שמונה מספרי עלילותיו. ספריו תורגמו עד היום ליותר מארבעים שפות ובנורווגיה הקטנה לבדה מכר כמיליון וחצי עותקים של ספריו. נסבו זכה כבר לפרסים רבים אך הספר שלפנינו הגדיל לעשות ובין תארו זכה גם בתואר של "המותחן הנורווגי הטוב בכל הזמנים". מעניין גם שלמרות שהספר הנוכחי יצא לאור בנורווגיה עוד בשנת 2000, הרי עשר השנים שחלפו לא פגעו בקסמו. אם שאר ספרי 'הולה' הם כמו הספר הנוכחי סביר להניח שגם לעברית יתורגמו עוד כמה וכמה מספריו.

נעיר שבאחד הראיונות נשאל מדוע עסק בנושא השנוי במחלוקת של התנהגות הנורווגים במלחמת העולם השנייה. תשובתו הייתה מפתיעה אך מעניינת. הוא הסביר כי נורווגיה היא מדינה צעירה יחסית (קיבלה עצמאות בשנת 1905) ועדיין מנסה לברר לעצמה את זהותה. ממילא אין לה הרבה נושאים לעסוק בהם מלבד הטבע האופף אותה, וההיסטוריה הקצרה שלה שמלחמת העולם השנייה משחקת בה תפקיד חשוב.

הספר איננו קצר, ולוקח זמן עד שהקורא שוקע בעומק העלילה. אולם למי שיעשה / תעשה כן, מובטחת חגיגת קריאה של ספר מעולה. מומלץ לכל מי שאוהב לקרוא.